

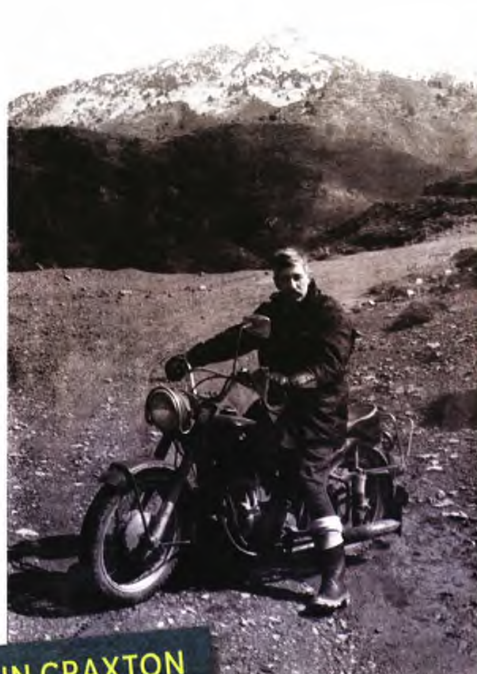
John Craxton: Μια ελληνική ψυχή

■ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΝΤΩΝΗ ΚΥΡΙΑΖΑΝΟ kyriazanos@atticamedia.gr

Καλεσμένος από την γκαλερί Citronne στον Πόρο και πηγαίνοντας από το λιμάνι, όπου ήταν το ξενοδοχείο μου, στην πλατεία Αφών Βιβλίη, όπου είναι και η γκαλερί, επέλεξα ότι τον παραλακάω δρόμο, αλλά τον πρώτο παράλληλο του χαμηλού λόφου όπου είναι κτισμένη και η πόλη. Και έτσι έπεσα πάνω σ' αυτό που κατά βάθος έψαχνα πηγαίνοντας στο νησί. Μια μαρμαρίνη πινακίδα που έγραφε: «Σ' αυτό το σπίτι έζησαν και εργάστηκαν (1946-1947) οι διάσημοι Βρετανοί ζωγράφοι Τζον Λη Κράξτον (1922-2009) και Λούσιαν Μικαήλ Φρόντνι (1922-2011)». Ήταν αυτό ακριβώς που ήθελα. Από τότε που είχα διαβάσει το βιβλίο του πολυπράγμονα Πάννη Σουλιώτη, «Τζον Κράξτον - Λούσιαν Φρόντνι: Τα παιδιά του Πόρου», εκδ. Σοκόλη-Κουλεδάκη, αναζητούσα κάτι περισσότερο γι' αυτόν τον ζωγράφο, που με είχε εντυπωσιάσει με την «ελληνική ψυχή» του, όπως και δικαίως είναι ο τίτλος της έκθεσης των έργων του στο Μουσείο Μπενάκη. Και είχα πέσει πάνω στο σπίτι της οικογένειας Μαστροπέτρου, όπου έμενε, καλώντας και τον φίλο του στην τέχνη, και τις τρέλες της νιότης τους στο Λονδίνο, Λούσιαν Φρόντνι. Αυτός έμελλε τις επόμενες δεκαετίες να γίνει σταρ: ο πολύς Λούσιαν Φρόντνι, γνωστός για την (πανακριβή) παραστατική του ζωγραφική μέσα στην δίνη της σύγχρονης τέχνης.

Η παρουσία τους στο νησί έγινε εκ των υστέρων ευρέως γνωστή μέσα από τα Ημερολόγια του Γιώργου Σεφέρη, φανατικός και αυτός του νησιού και ταυτισμένος με τη βίλα Γαλήνη, από τα χαρακτηριστικά τοπίασμα του Πόρου. Γράφει στα Ημερολόγια του (καλοκαίρι του 1946). «Όταν νύκτωσε, ένας στροβίλος ορατός. Εκείνη την ώρα ήρθαν ο John Craxton και ο L. Freud, δύο νέοι ζωγράφοι που τους ακούω από τότε που ήρθα και που τους γνώρισα μόνο χέες. Μένουν στον Πόρο εδώ και μήνες, τους προστάτευει η Lady Norton. Ο πρώτος Άγγλος, ο δεύτερος εγγονός του μεγάλου Freud. Πλεντούν στην Ελλάδα, όπου βρίσκουν πράγματα που τους λείπουν στον τόπο τους. Το φως κι ένα άλλο είδος ανθρώπινης επικοινωνίας, καθώς λένε. Διασκεδάζουν με τον Καραγιώζη που παίζει στο χαρδί. Σκενιάσαμε όλοι μαζί να πάμε να τον δούμε».

Για να πίσωσουμε το νήμα από την αρχή, θα πρέπει πρώτα να πάμε στη γενέτειρα Αγγλία. Ο Craxton είναι γόνος μιας μεγάλης, μουσικολογικής και μουσικής οικογένειας. Ο ίδιος είναι ένα αναρχικό πνεύμα που θέλει μόνο να ζωγραφίζει. Έσθβος ακόμη, ανακαλύπτει το έργο του **Ελ Γκρέκο** και του **Πικάσο**, αγαπά όμως την αρχαία ελληνική τέχνη στα μουσεία που επισκέπτεται συχνά. Όμως αυτό που ονειρεύεται

Μια φορτισμένη έκθεση στο Μουσείο Μπενάκη Ελληνικού Πολιτισμού για την τέχνη και τον βίο ενός τολμηρού Άγγλου ζωγράφου που αγάπησε με πάθος την Ελλάδα και τους ανθρώπους της

του, είτε μιλούσε αγγλικά είτε ελληνικά, παραμένοντας πάντα «ένας αφελής ξένος». Το μεγάλο του θάρρος ή η αμερμηνσία του τον έβραζαν σε μπελάνες. Την περίοδο της Χούντας διώχτηκε από τη χώρα μας και επιστρέφει μετά τη Μεταπολίτευση για να μείνει στα Χανιά. Και η σένα εξελισσόμενη τέχνη του αναγεννήθηκε.

Έπειτα από μια γεμάτη και έντονη ζωή, πέθανε σε νοσοκομείο του Λονδίνου το 2009 και οι στάσεις του σκορπιστσαν στο λιμάνι των Χανίων.

Η έκθεση του Μουσείου Μπενάκη φιλοξενεί 90 έργα, πολλά από αυτά άγνωστα έως τώρα και προερχόμενα από το Craxton Estate: χαρακτηριστικά και σχέδια, πίνακες ζωγραφικής, μια εντυπωσιακή ταπισερί, καθώς και φωτογραφίες και προσωπικά αντικείμενα. Η έκθεση αυτή, με αφορμή τα εκατό χρόνια από τη γέννησή του, θα μεταφερθεί στα Χανιά και στη Δημοτική Πινακοθήκη Χανίων από τον Οκτώβριο του 2022 μέχρι τον Ιανουάριο του 2023 και στη συνέχεια στο Λονδίνο. Πρέπει να πούμε ότι η έκθεση αυτή, στο Μουσείο Μπενάκη, είναι εντυπωσιακή στο στάσιμό της, διαθέτει όλη την αύρα του καλλιτέχνη και την καταληψη της από τον μαζικό τουρισμό, απολαμβάνοντας το μυθικό στοιχείο της καθημερινότητας, η οποία στα μάτια του έμοιαζε ίδια και απαράλλαχτη από τα χρόνια του Ομήρου. Σύναψε φίλιες με σημαντικούς ανθρώπους της τέχνης και των γραμμάτων: **Σεφέρης, Γκίκας, Τσαρούχης, Λέοναρτ Κόεν,** αλλά και **Paddy Leigh Fermor**, για τον οποίο σχεδίασε τα εξώφυλλα των βιβλίων του. Ύστερα από πολλές περιληψίες μετακόμισε σε ένα παλιό σπίτι στο λιμάνι των **Χανίων**. Φημιζόταν για το ιδιαίτερο χιούμορ

Προτιμούσε να ζωγραφίζει τους απλούς ανθρώπους - βοσκούς μαζί με τις οικογενειές τους, ναυτικούς και στρατιώτες με τους οποίους του άρεσε να περνάει τον χρόνο του. Αφομοίωσε σταδιακά όλες τις εποχές της ελληνικής δημοκρατικότητας - τη γλυπτική της αρχαιότητας, τα βυζαντινά ψηφιδωτά, την εικονογραφία της Κρήτης - και έσμιξε μαζί το αρχαίο και το σύγχρονο, μέσα στην ίδια μεγαλειώδη εικόνα. Εξέφραζε με παικνιδάρικο τρόπο τη βαθιά του αγάπη για τους ανθρώπους, τις κατασκήνες και τις γάτες. Ο John Craxton περιφρονούσε τη φημψη του καλλιτέχνη. Δεν νοιαζόταν καν να οδοκλήρωσει τους πίνακές του, πόσω μάλλον να τους πουλήσει. Εάν το έργο του φανερώνει ένα πράγμα για εκείνον, είναι ότι προτιμούσε τη ζωή από την τέχνη: τη ζωή στην Ελλάδα, πάνω απ' όλα.

Στις φωτογραφίες, πάνω: Ο John Craxton με την αγαπημένη του μουσική, με φόντο τα Λευκά Όρη της Κρήτης (1984). Δεξιά: Δύο χαρακτηριστικά έργα του. Κάτω: Αυτοπροσωπογραφία του (1946) στο εξώφυλλο της βιογραφίας του από τον Ian Collins, εκδ. Πατάκης.